

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
Term End Examination January -2026

Course	: MAIKS	Date	: 24/02/2026
Subject Code	: MAIKS-E2204	Time	: 11:30am to 01:45pm
Subject Name	: Essentials of Indian Philosophy (SWAYAM Course)	Duration	: 02.15 Hours
		Max. Marks	: 70

પ્રશ્ન-1 ભારતીય તત્વજ્ઞાનના આસ્તિક અને નાસ્તિક સંપ્રદાયો વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરી, ભારતીય દર્શનનું સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર સમજાવો. 14

અથવા

વેદોમાં વર્ણવેલ 'ઋત' ની વિભાવના સમજાવો અને દેવવાદ ના વિકાસના વિવિધ તબક્કાઓની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-2 બૌદ્ધ ધર્મના 'ચાર આર્ય સત્ય' અને 'નિર્વાણ' ની વિભાવનાની સવિસ્તાર સમીક્ષા કરો. 14

અથવા

જૈન દર્શનના 'સ્યદવાદ' અને 'અનેકાંતવાદ' ના સિદ્ધાંતો સોદાહરણ સમજાવો.

પ્રશ્ન-3 સાંખ્યદર્શન મુજબ 'પુરુષ' અને 'પ્રકૃતિ' ના સ્વરૂપનું વર્ણન કરો અને સત્કાર્યવાદ સમજાવો. 14

અથવા

શંકરાચાર્યના અદ્વૈત વેદાંત મુજબ બ્રહ્મ, માયા અને જગતના સ્વરૂપની ચર્ચા કરી, સત્તાના ત્રણ સ્તરો સ્પષ્ટ કરો.

પ્રશ્ન-4 દૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) 14

1. શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતાનો કર્મયોગનો સિદ્ધાંત.
2. ચાર્વાકદર્શનનું જ્ઞાનમીમાંસા.
3. યોગદર્શનમાં 'ચિત્ત-વૃત્તિ' ની વિભાવના.
4. વૈશેષિક દર્શન મુજબ દ્રવ્ય, ગુણ અને સામાન્ય.

પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. (દરેકના બે ગુણ) 14

1. નીચેનામાંથી કયું દર્શન નાસ્તિક દર્શન તરીકે ઓળખાય છે?
(a) ન્યાય (b) સાંખ્ય (c) ચાર્વાક (d) યોગ
2. બૌદ્ધ દર્શન મુજબ પદાર્થોનું ક્ષણિક હોવું એટલે શું?
(a) અજ્ઞાનવાદ (b) ક્ષણભંગવાદ (c) સ્યદવાદ (d) માયાવાદ
3. ન્યાય દર્શન મુજબ સાચા જ્ઞાનને શું કહેવામાં આવે છે?
(a) પ્રમા (b) ભ્રમ (c) માયા (d) અવિદ્યા
4. સાંખ્ય દર્શન મુજબ જગતની ઉત્પત્તિ માટે કયા બે તત્વો જવાબદાર છે?
(a) ઈશ્વર અને જીવ (b) અણુ અને પરમાણુ (c) પુરુષ અને પ્રકૃતિ (d) બ્રહ્મ અને માયા
5. 'ચિત્તવૃત્તિ નિરોધઃ' એ કયા દર્શનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય છે?
(a) મીમાંસા (b) વેદાંત (c) યોગ (d) વૈશેષિક
6. વિશિષ્ટાદ્વૈતવાદના પ્રણેતા કોણ છે?
(a) આદિ શંકરાચાર્ય (b) રામાનુજાચાર્ય (c) મધ્વાચાર્ય (d) વલ્લભાચાર્ય
7. કયા દર્શનમાં વેદોની પ્રામાણિકતાનો સ્વીકાર કરવામાં આવે છે?
(a) જૈન દર્શન (b) ન્યાય દર્શન (c) બૌદ્ધ દર્શન (d) ચાર્વાક
